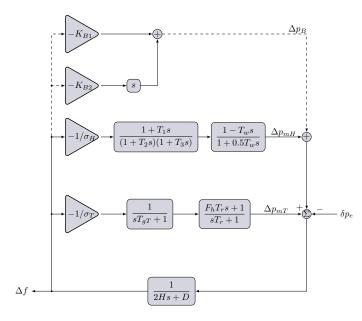
Zadatak 1

Sinkroni sustav kontinentalne Europe sastoji se od nekog udjela termoelektrana i nekog udjela hidroelektrana koje sudjeluju u regulaciji frekvencije (Slika 1). Parametri sustava su sljedeći: bazna snaga sustava iznosi 500 GW; regulacijska energija potrošnje iznosi 0.5 p.u.; $T_{gT}=0.2$ s, $F_h=0.3$ p.u., $T_r=6$ s; $T_1=5$ s, $T_2=0.4$ s, $T_3=48$ s, $T_w=0.8$ s; $T_b=0.02$ s. [Napomena: U podzadacima a) i b) Zanemarite iscrtkanu granu (baterijski spremnici) na slici 1.]

- a) Ako za ispad elektrane od 3000 MW odstupanje frekvencije u ustaljenom stanju mora biti > -200 mHz, koliko iznosi minimalna regulacijska energija proizvodnje?
- b) Ako je za poremećaj snage od 5% maksimalni dozvoljeni početni RoCoF 0.5 Hz/s, kolika je minimalna konstanta tromosti sustava?
- c) Ako je zbog velikog udjela obnovljivih izvora energije spojenih preko energetske elektronike trenutna konstanta tromosti sustava 1 s, koliko mora iznositi pojačanje K_{B2} baterijskih spremnika (iscrtkana grana na slici 1) u sustavu da bi početni RoCoF bio <2 Hz/s za poremećaj snage od 10%?.
- d) Koliko iznosi minimalna statičnost baterijskih spremnika ako je dozvoljeno odstupanje frekvencije u stacionarnom stanju ± 0.15 Hz za poremećaj od 20% uz $\sigma_H=0.04$ p.u. i $\sigma_T=0.08$ p.u.?

(Dodatna pomoć: teorem početne vrijednosti glasi $y(0) = \lim_{s \to \infty} sY(s)$) (8 bodova)

Slika 1: Pojednostavljeni model sinkronog sustava kontinentalne Europe

Zadatak 2

Nacrtajte blok dijagram dinamičkog sustava opisanog jednadžbama (1)–(2), gdje su T, K, P_m , E', U, X i D_1 , D_2 konstante, a δ i ω varijable stanja.

$$\frac{1}{K}\frac{d\delta}{dt} = (\omega - 1) \tag{1}$$

$$T\omega \frac{d\omega}{dt} + (D_1 + D_2)(\omega - 1) = P_m - \frac{E'U}{X}\sin\delta$$
 (2)

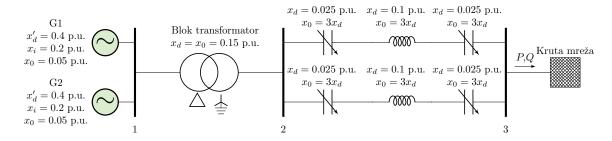
(2 boda)

Zadatak 3

Dva identična agregata neke elektrane spojena su na krutu mrežu preko blok-transformatora i dvostrukog dalekovoda kompenziranog s oba kraja preko tiristorski upravljanih serijskih kondenzatora (TCSC) koji su podešeni prema slici 2. Agregati u poduzbuđenom režimu rada u mrežu predaju snagu P=0.9 p.u. pri $\cos\varphi=0.95$ kap. Napon krute mreže iznosi $1\angle0^\circ$ p.u. Na jednom od dva paralelna voda nastaje dvopolni kratki spoj na 50% duljine voda. Potrebno je 1) odrediti kritični kut uklanjanja kvara i 2) nacrtati nadomjesnu shemu sustava sa slike 2 te odrediti izraz i skicirati krivulje za prijenos električne snage između elektrane i krute mreže za slučajeve:

- a) prije nastanka kratkog spoja;
- b) tijekom kratkog spoja;
- c) nakon isključenja voda u kvaru.

(15 bodova)

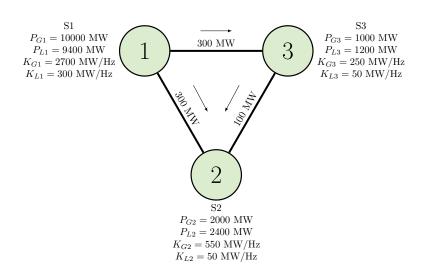

Slika 2: Spoj elektrane s dva agregata s krutom mrežom

Zadatak 4

Tri sustava rade u interkonekciji (Slika 3). Joža je dispečer u operatoru sustava 1. Joži je ispao tanjur s grahom na tipkovnicu i slučajno je isključio vod između sustava 1 i 3. Sekvencijalno opišite što će se dogoditi od tog trenutka pa sve do konačnog stacionarnog stanja. Navedite i naznačite sva međustanja. Potrebno je izračunati konačno stanje u svim sustavima te sva međustanja kroz koja sustavi prolaze. Maksimalno dozvoljeno opterećenje svih vodova iznosi 500 MW. Preopterećeni vod prekostrujna zaštita automatski isključuje. Svi sustavi jednako sudjeluju u sekundarnoj regulaciji.

(10 bodova)

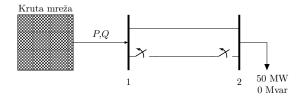

Slika 3: Tri sustava u interkonekciji

Zadatak 5

U slabo opterećenim visokonaponskim mrežama regulacija napona može se vršiti isključivanjem dalekovoda. Za koliko se promjeni napon sabirnice 2 ako se isključi jedan dalekovod (Slika 4)? Pri oba dalekovoda uključena, kruta mreža u dvostruki dalekovod injektira P=50.4 MW i apsorbira Q=63.5 Mvar. Ako se jedan dalekovod isključi, kruta mreža u dalekovod injektira P=50.6 MW i apsorbira Q=27.8 Mvar. Napon krute mreže iznosi 220 kV. Parametri voda su sljedeći: $R=0.05~\Omega/{\rm km},~L=1.553~{\rm mH/km},~C=10.73~{\rm nF/km}.$ Parametri su izraženi po fazi za jedan dalekovod. Napon krute mreže iznosi 220 kV. Duljina dalekovoda je 200 km. Frekvencija sustava je 50 Hz.

(5 bodova)

Slika 4: Prijenos snage preko dalekovoda

Zadatak 6

Objasnite princip rada primarne regulacije frekvencije. Koji sve faktori utječu na dinamičko vladanje frekvencije nakon nastanka poremećaja i kako? (3 boda)

Zadatak 7

Što je kritični kut uklanjanja kvara i kako se može odrediti? Skicirati krivulje za prijenos snage za različite vrste kvarova. (2 boda)

Zadatak 8

Koji element je najveći potrošač jalove snage u EES-u? Kako se regulira proizvodnja/potrošnja jalove snage sinkronog generatora? Nacrtati sustav regulacije jalove snage sinkronog generatora. (2 boda)

Zadatak 9

Što je slom napona i koji element EES-a je najčešći uzrok sloma napona? Skicirajte pojavu sloma napona u vremenskoj domeni. (1 bod)

Zadatak 10

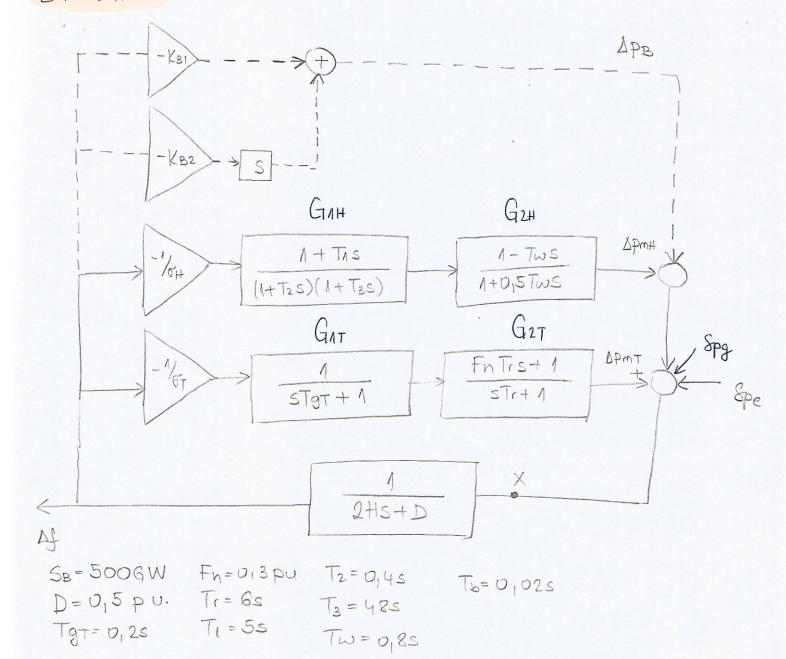
Koje vrste potrošača imaju regulacijsku energiju? Koja je uloga podfrekvencijskog rasterećenja? (1 bod)

Zadatak 11

Nabrojite i opišite načine kompenzacije jalove snage kondenzatorskim baterijama. **(1 bod)**

ZIR 2019. /2020.

ZADATAK 1.

$$8pg = -\frac{3000 \, \text{M}}{500 \, \text{G}} = -0,006 \, \text{p.u.}$$

Δfoo>-200mH2/:50 → Δfoo>-0,004 p.u.

$$\Delta f(2Hs+D) = X$$

$$\Rightarrow \text{poremecial poremedial potential p$$

$$\Delta PmH(S) = \Delta f(S) \left(-\frac{1}{GH} \right) GnH(S) G2H(S)$$

 $SPg(t) = -0,006 p.u. /2$
 $SPg(S) = -\frac{0,006}{S}$

$$\Delta f_{\infty} = \lim_{S \to 0} 8 \frac{\frac{8pg(0)}{2}}{24.0 + D + \frac{1}{6}} \frac{G_{17}(0)}{G_{17}(0)} \frac{G_{27}(0)}{G_{17}(0)} + \frac{1}{6} \frac{G_{14}(0)}{G_{14}(0)} \frac{G_{24}(0)}{G_{17}(0)}$$

$$\Delta f \infty = \frac{\beta pg}{D + \frac{1}{6\tau} + \frac{1}{6\tau}} = \frac{\beta pg}{D + \chi_{UK}} > -0,004 \text{ p.u.}$$

SI:

$$G_{1H} \cdot G_{2H} = G_{H} \quad G_{NT} \cdot G_{2T} = G_{T}$$

$$\Delta f(s) = \frac{f_{Pg}}{2HS + D + \frac{1}{G_{T}} G_{T}(s) + \frac{1}{G_{H}} G_{H}(s)}$$

$$\frac{d}{d+} \circ s$$

$$\Delta f(t) \circ \Delta f(s)$$

$$\frac{d \Delta f(t)}{dt} \circ s \Delta f(s)$$

$$S\Delta f(S) = \frac{SEP}{2HS+D+\frac{1}{GH}GH+\frac{1}{GT}GT}$$

$$\frac{df}{dt}\Big|_{t=0+} = \lim_{s\to\infty} s.s. \Delta f(s) = \lim_{s\to\infty} \Delta f(s)$$

$$\frac{df}{dt}\Big|_{t=0+} = \lim_{s\to\infty} s^2 \frac{\frac{gp}{3}}{2Hs+D+\frac{1}{G_T}G_T + \frac{1}{G_H}G_H}$$

$$= \lim_{S\to\infty} \frac{\$p}{2H + \frac{1}{K} + \frac{1}{25} hr + \frac{1}{25} hr}$$

$$\frac{df}{dt} = \frac{\$p}{2H} = \frac{df}{dt} |_{max}$$
Pocetrui Rocof je max Rocof

$$\frac{df}{dt}|_{t\Rightarrow 0} = \frac{Sp}{2H} = \frac{olf}{olt}|_{max}$$

$$\frac{df}{dt}$$
 | $\frac{0.5 \frac{Hz}{s}}{50Hz} = 0.01 \frac{Py}{s}$

$$H > \frac{SP}{2.0.01} = \frac{0.05}{2.0.01} = 2.55$$

c) H= 1s

$$KB2 = 2$$

$$\frac{df}{dt}|_{t=0+} < 2\frac{H^2}{s}|_{150} \Rightarrow \frac{df}{dt} < 0.04 \frac{pu}{s}$$

$$\frac{df}{dt}|_{t=0+} = \lim_{s \to \infty} \left[s \cdot \Delta f(s) \right] \longrightarrow \frac{df}{dt}|_{t=0+} = \frac{-\delta pe}{2H + KB2}$$

$$\left| \frac{-\delta pe}{2H + KB2} \right| < 0.04 \frac{pu}{s}$$

$$2H + KB2 = \frac{1}{0.04} \left[-\delta pe \right]$$

$$\left| \frac{-\delta pe}{2H + KB2} \right| < 0.04 \frac{pq}{s}$$

$$2H + KB2 > \frac{1}{0.04} \left| -\delta pe \right|$$

$$KB2 > \frac{1}{0.04} \left| -\delta pe \right| - 2H$$

$$KB2 > \frac{1}{0.04} \cdot 0.11 - 2.1$$

$$KB2 > 0.15 H = 2$$

$$\frac{1}{\sigma_{H}} + \frac{1}{\sigma_{T}} + K_{BI} + D < \frac{1}{50}$$

$$\frac{1}{\sigma_{H}} + \frac{1}{\sigma_{T}} + K_{BI} + D > \frac{50}{0,15} \left[-8pe \right]$$

$$\frac{1}{\sigma_{H}} + \frac{1}{\sigma_{T}} + K_{BI} + D > \frac{50}{0,15} \left[-8pe \right]$$

$$\frac{1}{\sigma_{H}} + \frac{1}{\sigma_{T}} + K_{BI} + D > \frac{50}{0,15} \left[-8pe \right]$$

$$\frac{1}{\sigma_{H}} + \frac{1}{\sigma_{T}} + K_{BI} + D > \frac{50}{0,15} \left[-8pe \right]$$

$$\frac{1}{\sigma_{H}} + \frac{1}{\sigma_{T}} + K_{BI} + D > \frac{50}{0,15} \left[-8pe \right]$$

$$\frac{1}{\sigma_{H}} + \frac{1}{\sigma_{T}} + K_{BI} + D > \frac{50}{0,15} \left[-8pe \right]$$

$$\frac{1}{\sigma_{H}} + \frac{1}{\sigma_{T}} + K_{BI} + D > \frac{50}{0,15} \left[-8pe \right]$$

$$\frac{1}{\sigma_{H}} + \frac{1}{\sigma_{T}} + K_{BI} + D > \frac{50}{0,15} \left[-8pe \right]$$

$$\frac{1}{\sigma_{H}} + \frac{1}{\sigma_{T}} + K_{BI} + D > \frac{50}{0,15} \left[-8pe \right]$$

$$\frac{1}{\sigma_{H}} + \frac{1}{\sigma_{T}} + K_{BI} + D > \frac{50}{0,15} \left[-8pe \right]$$

$$\frac{1}{\sigma_{H}} + \frac{1}{\sigma_{T}} + K_{BI} + D > \frac{50}{0,15} \left[-8pe \right]$$

$$\frac{1}{\sigma_{H}} + \frac{1}{\sigma_{T}} + K_{BI} + D > \frac{50}{0,15} \left[-8pe \right]$$

$$\frac{1}{\sigma_{H}} + \frac{1}{\sigma_{T}} + K_{BI} + D > \frac{50}{0,15} \left[-8pe \right]$$

$$\frac{1}{\sigma_{H}} + \frac{1}{\sigma_{T}} + K_{BI} + D > \frac{50}{0,15} \left[-8pe \right]$$

$$\frac{1}{\sigma_{H}} + \frac{1}{\sigma_{T}} + K_{BI} + D > \frac{50}{0,15} \left[-8pe \right]$$

$$\frac{1}{\sigma_{H}} + \frac{1}{\sigma_{T}} + K_{BI} + D > \frac{50}{0,15} \left[-8pe \right]$$

$$\frac{1}{\sigma_{H}} + \frac{1}{\sigma_{T}} + K_{BI} + D > \frac{1}{\sigma_{T}} + \frac{1}{\sigma_{T}} + \frac{1}{\sigma_{T}}$$

$$\frac{1}{\sigma_{H}} + \frac{1}{\sigma_{T}} + K_{BI} + D > \frac{1}{\sigma_{T}} + \frac{1}{\sigma_{T}} + \frac{1}{\sigma_{T}}$$

$$\frac{1}{\sigma_{H}} + \frac{1}{\sigma_{T}} + K_{BI} + D > \frac{1}{\sigma_{T}} + \frac{1}{\sigma_{T}}$$

$$\frac{1}{\sigma_{H}} + \frac{1}{\sigma_{T}} + K_{BI} + D > \frac{1}{\sigma_{T}} + \frac{1}{\sigma_{T}}$$

$$\frac{1}{\sigma_{H}} + \frac{1}{\sigma_{T}} + K_{BI} + D > \frac{1}{\sigma_{T}} + \frac{1}{\sigma_{T}}$$

$$\frac{1}{\sigma_{H}} + \frac{1}{\sigma_{T}} + K_{BI} + D > \frac{1}{\sigma_{T}} + \frac{1}{\sigma_{T}}$$

$$\frac{1}{\sigma_{H}} + \frac{1}{\sigma_{T}} + \frac{1}{\sigma_{T}}$$

$$\frac{1}{\sigma_{T}} + \frac$$

ZADATAK 2.

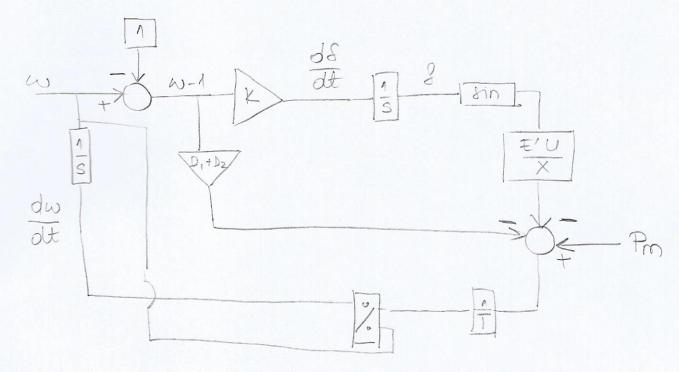
$$\frac{1}{K} \frac{\partial \mathcal{E}}{\partial t} = 1\omega - 1$$

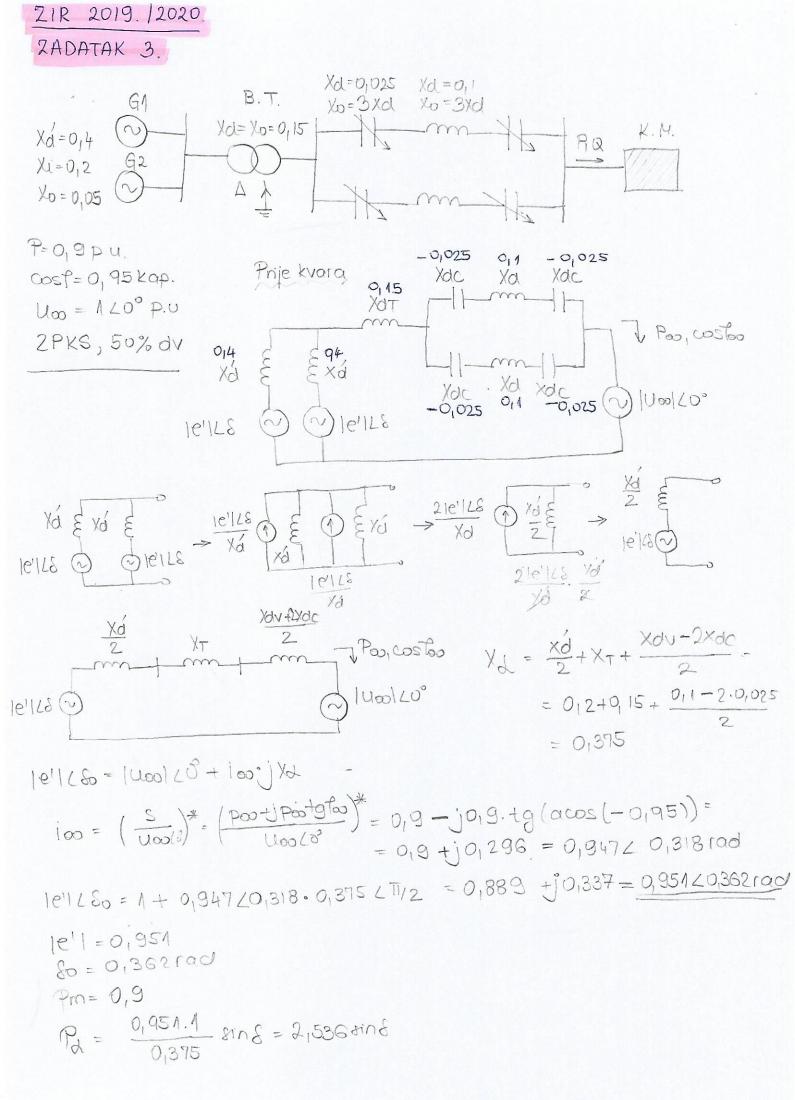
$$T\omega \frac{\partial \omega}{\partial t} + (D_1 + D_2)(\omega - 1) = Pm - \frac{E'U}{X} sin \mathcal{E}$$

T, K, Pm, E', U, X, D, , D2 konstante 8, a Varijable stanja

$$\frac{d8}{dt} = K(\omega - 1)$$

$$\frac{d\omega}{dt} = \frac{1}{T\omega} \left[Pm - \frac{E'U}{X} sin 8 - (D_1 + D_2)(\omega - 1) \right]$$

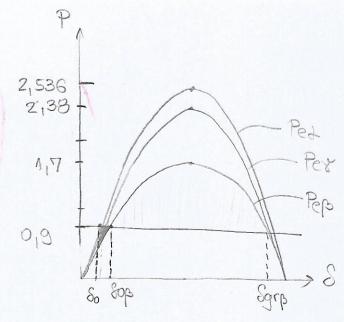

La vijeme kvara - Kuar na 50% duljine dv -2PKS, Xf = Xi rinverzmi sustav xdu+2xdc $\frac{Xig}{2} \quad XiT \quad C \quad Mou+2xdc \quad Xdu+2xdc \quad B \quad A \quad Mou+2xdc \quad Xdu+2xdc \quad X$ $Xi = \left[\frac{(Xdu + 2Xdc)}{(Xdu + 2Xdc)} | | \frac{Xig}{2} + Xit + \frac{Xdu + 2Xdc}{2} | | \frac{Xdu + 2Xdc}{2} | \frac{Xdu + 2Xdc}{2}$ 1e1128 @ $P_{B} = \frac{10'110001}{100} \sin \delta = \frac{0.951}{0.56} \sin \delta = 1.78 \sin \delta$ Nakon kuara (iskyučuje se vod):

0,2 0,15 0,05

E'ILE D (1001L0°)

 $P_8 = \frac{0.951}{0.14} \sin \xi = 2.388 in \xi$

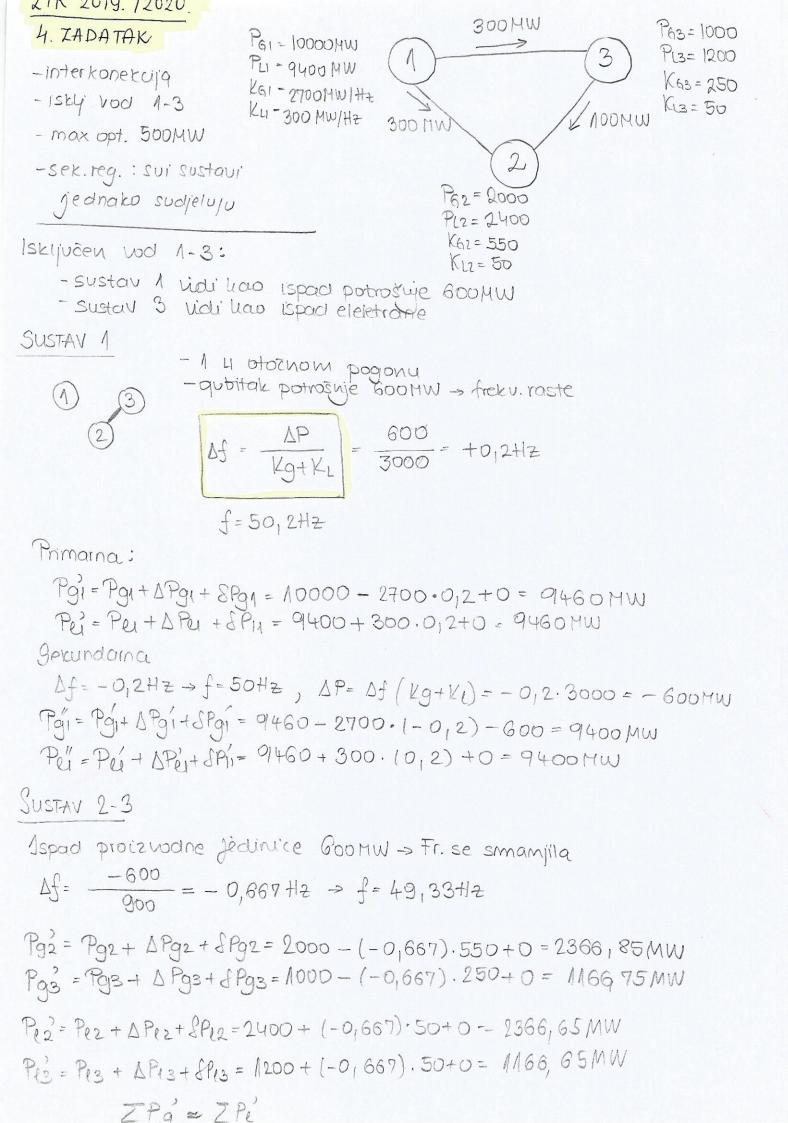

$$Aa = \int (p_m - 1.7 \sin \delta) d\delta$$

$$P_{m} = 0.9$$

 $P_{d} = 2.536 sin 8$
 $P_{p} = 1.7 sin 8$
 $P_{x} = 2.38 sin 8$

Ad>Aa. Bustav je stabilan.

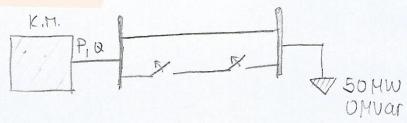
Sekundarna regulacija Af = +0,667Hz, f = 50Hz

 $Pg_{2}^{"} = Pg_{2}^{2} + \Delta Pg_{2} + SPg_{2}^{2} = 2366, 85 - (-0,667) \cdot 350 + 300 = 2300 \text{ MW}$ $Pg_{3}^{"} = Pg_{3}^{2} + \Delta Pg_{3}^{2} + SPg_{3}^{2} = 1166, 75 - (-0,667) \cdot 250 + 300 = 1300 \text{MW}$ $P(_{2}^{"} = Pe_{2}^{2} + \Delta Pe_{2}^{2} + SPe_{2}^{2} = 2366, 85 + (-0,667) + 0 = 2400 \text{MW}$ $P(_{3}^{"} = Pe_{3}^{2} + \Delta Pe_{3}^{2} + SPe_{3}^{2} = 1166, 75 + (-0,667) + 0 = 1200 \text{MW}$

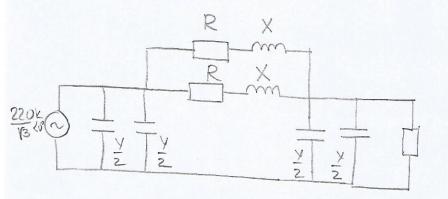
ZPg" ~ ZPe"

XIR 2019, 12020,

5. ZADATAK

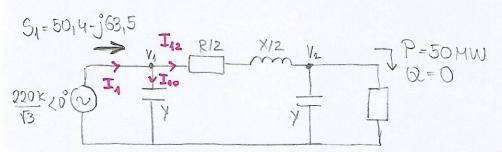
2 dalekowda:

$$R = R \cdot l = 0.05 \cdot 200 = 10 I$$

 $X = \omega L \cdot l = 2T1.50 \cdot 1.553m \cdot 200 = 97.6 \Omega$

$$\frac{y}{2} + \frac{y}{2} = y$$

$$I_{1} = \left(\frac{S_{1}}{\sqrt{3}U_{1}}\right)^{*}$$

$$I_{10} = V_{1} \cdot y = \frac{U_{1}}{\sqrt{3}} \cdot y$$

$$I_{12} = \left(\frac{S_{1}}{\sqrt{3}U_{1}}\right)^{*} - \frac{U_{1}}{\sqrt{3}}y$$

$$V_{1} = \frac{22020^{\circ} kV}{\sqrt{3}} kV \qquad V_{2} = V_{1} - I_{12} \left(\frac{R}{2} + J\frac{X}{2}\right)$$

$$V_{1} = \frac{22020^{\circ} kV}{\sqrt{3}} kV \qquad (FAZNI NAPON)$$

$$\Delta U_2 = ?$$

Oba du uryucena:

 $P = 50,4 MW$
 $Q = 63,5 Mvar$

Jedan du uryucen

 $P = 50,6 MW$
 $Q = 27,8 Mvar$
 $Q = 220 kV$
 $Q = 220 kV$
 $Q = 1,553 MW$
 $Q = 1,553 MW$

$$V_2 = V_1 - I_{12} \left(\frac{1}{2} + \frac{1}{2} \right)$$

(FAZNI NAPON)

 $U_2 = V_2 + 3 = U_1 - I_{12} \left(\frac{R}{2} + \frac{1}{2} \right) + 3$

(LINIJSKI NAPON)

$$I_1 = \left(\frac{S_1}{\sqrt{3}U_1}\right)^* = \left(\frac{150,4-j63,51M}{\sqrt{3}\cdot22020^{\circ}(k)}\right)^* = 132,26+j166,64$$

$$I_{10} = \frac{U_1}{13} \cdot y = \frac{220k}{15} \cdot 0_1694 \cdot 10^{-3} 2 - 90^{\circ} = -\frac{1}{1}85,61 A$$

$$I_{12} = I_1 - I_{10} = 132,26 + 166,64 + 185,61 = 132,26 - 181,03 A$$

= 155,11 \(0,55 A

$$V_2 = V_1 - I_{12} \left(\frac{R}{2} + j \frac{X}{2} \right) = \frac{220k}{\sqrt{3}} - 155,11 \angle +0,55 \cdot 49,05 \angle 1,469$$

$$= \frac{220k}{\sqrt{3}} + 3296,97 - j6856,67 =$$

$$= 130494 \angle \approx 0 \Rightarrow U_2 = V_2 \cdot \sqrt{3}$$

1 dalekovod:

$$S_{i} = 50_{i}6 - j27_{i}8$$
 T_{i}
 R
 X
 Y
 Z_{i}
 X
 Z_{i}
 X
 Z_{i}
 X
 Z_{i}
 X
 Z_{i}
 X
 Z_{i}
 $Z_{$

$$I_{i}' = \left(\frac{S_{i}'}{\sqrt{3}U_{i}}\right)^{*} = \frac{50,6 + j27,8 \,\text{M}}{\sqrt{3}\cdot 220 \,\text{k}} = 132,79 + j72,96 = 151,51.20,502$$

$$I_{10} = \frac{U_1}{13} \cdot \frac{y}{2} = \frac{220k}{\sqrt{3}} \cdot \frac{0.674 \cdot 10^{-3}}{2} \cdot \frac{H}{2} = +0.42.8$$

$$I_{12} = I_{1}' - I_{10} = 132,79 + j72,96 - j42,8 = 136,2 L0,223$$

$$V_2 = V_1 - I_{12}(R+jX) = \frac{220 k}{13} - 136, 2 \angle 0,223.98, 11 \angle 1,469 = 129,3kV$$

$$U_2^2 = V_2^2 \cdot \sqrt{3} = 224kV$$